

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Gofal
DYDDIAD	5ed o Dachwedd, 2026
TEITL	Adroddiad Perfformiad Aelod Cabinet dros Blant a Chefnogi Teuluoedd
RHESWM DROS GRAFFU	Er mwyn i Aelodau'r Pwyllgor graffu ar faterion perfformiad o fewn yr Adran.
AWDUR	Sharron Williams Carter, Pennaeth Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd
AELOD CABINET	Cynghorydd Menna Trenholme

1. Pam fod angen ei graffu?

Er mwyn i Aelodau'r Pwyllgor graffu ar faterion perfformiad o fewn yr Adran.

2. Cefndir / Cyd-destun

2.1 Cefndir / Cyflwyniad

Pwrpas yr adroddiad yma yw eich diweddarau ar beth sydd wedi'i gyflawni yn y maes rwy'n gyfrifol amdano fel Aelod Cabinet dros yr Adran Blant a Chefnogi Teuluoedd. Mae hyn yn cynnwys amlinellu'r diweddaraf gyda'r addewidion yng Nghynllun y Cyngor; gwaith dydd i ddydd yr Adran; ynghyd â'r diweddaraf o ran cynllun arbedion a thoriadau.

Rydym yn gweithredu ar Gynllun y Cyngor 2023-28, ac yma rwyf yn adrodd ar y cynnydd a wnaed hyd at ddiwedd Mis Medi, 2026 ar gyfer cynllun awtistiaeth a darpariaeth breswyl i blant mewn gofal mewn cartrefi grŵp bychan. Mae'r holl faterion wedi bod yn destun trafodaeth ac wedi eu herio gennyf mewn cyfarfod herio perfformiad, ac rwyf yn fodlon gyda pherfformiad yr Adran.

2.2 Rhesymeg a chyfiawnhad

Perfformiad Prosiectau Cynllun y Cyngor

Mae gan Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd ddau brosiect yng Nghynllun y Cyngor, Cynllun Awtistiaeth a Chynllun datblygu darpariaeth breswyl i blant mewn gofal mewn cartrefi grŵp bychan.

Cynllun Awtistiaeth

Mae Cynllun Awtistiaeth Gwynedd yn parhau i ddatblygu ac ymateb i alw cynyddol am gymorth a chefnogaeth gan unigolion awtistig, pobl niwrowahanol a'u teuluoedd. Mae anghenion a chymhlethdodau unigolion awtistig a'u teuluoedd yn gymhleth i ddadansoddi yn enwedig os oes trawstoriad o anghenion megis trawma, tlodi, rhieni niwrowahanol, Plant mewn gofal, achosion amddiffyn Plant felly mae'r angen i weithwyr cymdeithasol allu ymgynghori, trafod achosion a gofyn am fewnbwn uniongyrchol gweithiwr allweddol

sy'n arbenigo yn y maes yn profi i fod yn llwyddiannus ar nifer o achosion, sydd wedi cyfrannu at leihau lefel yr ymyrraeth statudol mewn nifer o achosion, gan gynnwys symud o Gynlluniau Amddiffyn Plant i Gynlluniau Gofal a Chefnogaeth lle bo hynny'n briodol a nifer o achosion wedi cau yn dilyn ymyrraeth. Mae yna restr aros fer erbyn hyn ar gyfer cefnogaeth uniongyrchol gweithiwr allweddol.

Mae'r tîm yn arwain ar ddatblygu a gweithredu Proffilio Niwroddatblygiadol, gan gefnogi gweithrediad cyson o'r dull ar draws iechyd, addysg a gofal cymdeithasol. Mae grŵp llywio amlasiantaethol wedi ei sefydlu i sicrhau ansawdd, cysondeb a dysgu ar y cyd. Yn ogystal, mae'r tîm wedi datblygu model sgaffaldio seicoaddysgol i gefnogi ymarferwyr i ddehongli a chymhwyso gwybodaeth broffilio'n effeithiol drwy ymgynghori, myfyrio a datblygu hyder. Mae'r broses hefyd yn helpu rhieni a gofalwyr i ddatblygu dealltwriaeth ddyfnach o gryfderau, anghenion a phrofiadau eu plentyn, gan gryfhau cyd-ddealltwriaeth rhwng teuluoedd a gweithwyr proffesiynol. O ganlyniad, mae'r gwaith yn gwella ansawdd asesiadau, gwneud penderfyniadau a chynllunio cefnogaeth, tra'n cryfhau gallu'r gweithlu i ddiwallu anghenion plant, pobl ifanc a theuluoedd niwrowahanol yn effeithiol.

Mae'r rhaglen hyfforddi staff wedi datblygu'n sylweddol dros y ddwy flynedd ddiwethaf, gan symud y tu hwnt i fodiwlau e-ddysgu i gynnwys hyfforddiant wyneb yn wyneb, ymgynghori, cymunedau ymarfer a chefnogaeth barhaus i'r gweithlu. Er ein bod yn monitro cyfraddau cwblhau hyfforddiant e-ddysgu, nid yw'r ffigurau hyn yn adlewyrchu'n llawn maint y dysgu, y datblygiad proffesiynol na'r cynnydd mewn hyder sydd i'w weld ar draws gwasanaethau gofal cymdeithasol. Mae Awtistiaeth Gwynedd hefyd yn darparu hyfforddiant corfforaethol i reolwyr ac arweinwyr timau er mwyn datblygu gweithle niwrogynhwysol a chryfhau dealltwriaeth o niwrowahaniaeth ymhlith y gweithlu. Mae tystiolaeth gynyddol o ymarfer mwy niwro-gynhwysol a mwy o hyder ymhlith ymarferwyr a rheolwyr wrth gefnogi unigolion, teuluoedd a chydweithwyr niwrowahanol. Yn ogystal â'r manteision i'r gweithlu, mae'r gwaith hwn yn cyfrannu at wella'r modd y mae gwasanaethau'n cael eu cynllunio a'u darparu, gan sicrhau ymatebion mwy hygrych, sensitif ac effeithiol i ddinasyddion a theuluoedd ledled Gwynedd.

Mae grwpiau megis 'Paned a Sgwrs' i rieni a gofalwyr sydd yn cael siaradwyr gwadd i fynychu i drafod materion penodol gyda nifer uchel o rieni yn elwa o'r gofod i drafod a rhannu profiadau. Mae teuluoedd yn cael rhwydwaith cymorth ac yn gallu ymestyn allan at ei gilydd a rhannu profiadau. Yn ogystal â chael Gwybodaeth, cyngor a chymorth gan wasanaethau sydd yn hwyluso'r grwpiau.

Mae Clwb Niwro i bobl ifanc yn parhau i fod yn llwyddiannus, gan ddarparu cyfleoedd i bobl ifanc niwrowahanol gymdeithasu, datblygu hyder a chefnogi eu hiechyd a'u lles. Caiff y ddarpariaeth ei chyflwyno mewn partneriaeth â'r Gwasanaeth Ieuencid, gan gefnogi'r gwaith o ddatblygu gwasanaethau mwy cynhwysol a phrif ffrydio cyfleoedd i bobl ifanc niwrowahanol o fewn eu cymunedau lleol. Ym mis Medi, lansiodd peilot yn Ysgol Ardudwy i gefnogi pobl ifanc niwrowahanol i ddeall ac archwilio eu hunaniaeth a'u niwrowahaniaeth. Bydd y dysgu o'r peilot yn llywio datblygiad darpariaeth debyg yn y dyfodol, gyda'r gobaith o ymestyn y model i ddalgylchoedd eraill ledled Gwynedd.

Mae Ap Niwro Cymru, a ddatblygwyd gan Awtistiaeth Gwynedd i ddarparu gwybodaeth, cyngor a chymorth i'r gymuned niwrowahanol a gweithwyr proffesiynol, yn parhau i dyfu mewn defnydd a dylanwad. Yn sgil llwyddiant yr Ap, mae diddordeb gan awdurdodau lleol ar draws Cymru, gyda Chaerdydd a Bro Morgannwg bellach yn y camau cynnar o ymuno â'r fenter, gan gryfhau ei botensial fel adnodd cenedlaethol ar gyfer cymunedau niwrowahanol.

Hyderwn nad oes pryderon uniongyrchol ynghylch gweithrediad y cynllun ar hyn o bryd. Fodd bynnag, mae ansicrwydd ynghylch parhad y gwasanaeth ar ôl mis Mawrth 2027 pan ddaw'r cyllid presennol i ben. Yn ogystal â'r effaith bosibl ar ddefnyddwyr gwasanaeth, mae risg o golli tîm arbenigol sydd wedi bod yn allweddol wrth arwain gwaith arloesol ym maes awtistiaeth a niwrowahaniaeth yn lleol, rhanbarthol a chenedlaethol. Byddai colli'r arbenigedd hwn yn cael effaith ar gynaliadwyedd y gwasanaeth a gallu'r Cyngor i barhau i ddatblygu ac arwain yn y maes, gan beryglu'r cynnydd sylweddol a wnaed dros y blynyddoedd diwethaf.

Darpariaeth breswyl i blant mewn gofal mewn cartrefi grŵp bychan

Mae'r Cynllun datblygu darpariaeth breswyl i blant mewn gofal mewn cartref grŵp bychan wedi datblygu'n sylweddol erbyn hyn. Mae'r cartref sydd ym Morfa Bychan yn weithredol gyda 2 blentyn yn byw ynddo ers 2025 ac rydym wedi derbyn cofrestriad gan Arolygiaeth Gofal Cymru.

Ar gyfer y cartref yn Neiniolen, mae bellach yn weithredol gyda 2 blentyn yn byw yn ynddo ers diwedd 2025. Rydym dal yn disgwyl i dderbyn cofrestriad gan Arolygiaeth Gofal Cymru oherwydd bod darn o waith rheolaeth adeiladu angen ei gwblhau ond yn obeithiol bydd y cofrestriad wedi ein cyrraedd yn fuan.

Erbyn hyn mae'r cartref yng Nghriccieth hefyd bellach yn weithredol gyda 2 blentyn yn byw ynddo ers cychwyn Mis Medi ac yn setlo yn dda. Mae sefyllfa Criccieth yn debyg i un Deiniolen. Mae cais cofrestru AGC wedi'i gyflwyno, gyda rhai materion pellach yn cael sylw fel rhan o'r broses.

Gyda'r pedwerydd tŷ sydd ganddom yn Edern, mae'r gwaith datblygu yn nesáu at gwblhau erbyn diwedd Mis Hydref. Mae'r broses Rheoliadau Adeiladu yn cael ei chwblhau fel rhan o'r gofynion cofrestru.

Mae sicrhau eiddo addas a chwblhau'r gwaith addasu angenrheidiol yn parhau i fod yn broses gymhleth sy'n gofyn am gydweithio agos rhwng adrannau a phartneriaid. Mae bodloni gofynion rheoleiddiol a sicrhau cofrestriad Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) yn gam hanfodol. Rydym yn cydweithio yn aml gydag Adran Tai ac Eiddo a Rheolaeth Adeiladu i wneud yn siŵr bod cofrestriadau'r tai yn digwydd cyn gynted a bo modd. Her arall rydym yn wynebu ydi'r farchnad dai gyda nifer o dai ddim yn addas ar gyfer y ddarpariaeth breswyl. Mae hyn oherwydd nifer o ffactorau e.e. lleoliad, maint y tai, cost yr eiddo, gwaith adnewyddu i ddod a thai i safon rheolaeth adeiladu ac Arolygiaeth Gofal Cymru.

Gwaith dydd i ddydd yr Adran

A ddiwedd Medi roedd 289 o blant mewn gofal yng Ngwynedd sydd yn 6 plentyn ychwanegol i'r hyn llynedd. Yn gadarnhaol mae 3% o blant wedi gadael gofal ac wedi

dychwelyd adref. Canran bositif arall y dylid amlygu yw'r nifer o gynadleddau achos ble bu llais / barn y plentyn (5+oed) ei glywed. Roedd y canran hwnnw'n 100%, sydd yn uwch na diwedd y flwyddyn ddiwethaf. Mae Tîm allan o oriau hefyd yn gwneud gwaith ardderchog yn sicrhau bod pob galwad wedi derbyn ymateb cyn i'r sifft orffen. Mae'r Gwasanaeth Cyfiawnder wedi nodi bod eu Polisi Rhanbarthol newydd ar gyfer Datrys Materion y Tu Allan i'r Llys yn profi i fod yn llwyddiant, gyda gwelliant sylweddol mewn perfformiad a chysondeb wrth ddarparu'r gwasanaeth; mae nifer y rhai sy'n dod i gysylltiad â'r system am y tro cyntaf ar eu lefel isaf ers i'r mesuriad ddechrau. Dros yr Haf ma Sesiynau gweithgareddau wedi bod yn hynod lwyddiannus gan y Gwasanaeth Blynyddoedd Cynnar gyda 568 o blant 0-16oed a 293 o deuluoedd wedi mynychu 16 Sesiynau Hwyl i deuluoedd dros Wynedd. Gyda 510 o blant a 252 o rieni wedi mynychu sesiynau Trelar Chwarae yn ogystal â 3 sesiwn dathlu 20 mlynedd Dechrau'n Deg wedi cynnal ym Mlaenau Ffestiniog, Caernarfon a Maesgeirchen. Dros yr Haf roedd y Gwasanaeth Maethu yn rhagweithiol iawn gyda nifer o ddigwyddiadau yn yr Eisteddfod, Haf o Hwyl a sesiynau recriwtio sydd yn cyd-fynd gyda'r gwaith o Ddileu Elw mewn Gofal erbyn 2030. Yn ogystal, mae cydweithio da wedi bod yn digwydd ers Ebrill 2026 i allu adrodd ar gyfweiliadau dychwelyd gartref yn dilyn plant neu bobl ifanc yn cael ei adnabod fel plentyn coll. Mae 55 o blant wedi cael ei adnabod fel plant coll dros y cyfnod ac mae 164 o gyfweiliadau dychwelyd gartref wedi ei gyflawni. Mae ffigwr o gyfweiliadau yn fwy na ffigwr plant coll oherwydd bod nifer o'r plant yn mynd ar goll ar fwy nag un achlysur. Rydym wedi penodi Rheolwr Tîm i arwain y gwaith o gyflwyno ein fframwaith sicrwydd ansawdd newydd. Mae hyn yn cynnwys ein rhaglen archwilio flynyddol, sy'n cefnogi monitro perfformiad, nodi meysydd i'w gwella, a hyrwyddo ymarfer o ansawdd uchel ar draws y gwasanaeth

Mae'r cyfnod diwethaf yma wedi bod yn heriol i'r Adran, gyda cynnydd yn y nifer o gyfeiriadau sydd yn ein cyrraedd drwy'r Tîm Derbyn ac hefyd mewn cymhlethdod yr atgyfeiriadau sy'n cael eu derbyn gan gynyddu'r galw am Drafodaethau Strategaeth a Thrafodaethau Adran 5. Mae pob tîm yn datgan bod achosion yn mynd yn fwy cymhleth a mwy o blant yn dod o dan y categori amddiffyn plant, gyda 136 ar y gofrestr Amddiffyn Plant. Ma plant yn aros yn hirach ar y gofrestr gyda'r nifer o ddyddiau, ar gyfartaledd, erbyn hyn yn 308 diwrnod. Mae'r Tîm 16+ hefyd yn parhau i adrodd fod galw am wasanaethau dal yn uchel, a bod 247 achos yn agored iddynt ar ddiwedd Medi. Mae'r patrwm cynyddol o gyfeiriadau a chymhlethdodau achosion yma yng Ngwynedd yn creu pryder. Gwelwn batrwm clir fod y galw ar yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd yn codi ac felly'r pwysau sydd ar ein staff. Mae hwn yn batrwm sy'n cael ei weld ar draws gwasanaethau plant pob awdurdod lleol.

Rhaid pwysleisio ein bod wedi cydnabod y pwysau gwaith cynyddol hwn ar ein gweithlu. Drwy'r pwysau gwaith cynyddol rydym fel adran wedi cyflwyno bidiau gyda nifer o fidiau llwyddiannus ar gyfer 2026-2027. Roedd hyn yn cynnwys £320,000 ar gyfer y timau gweithredol yn unol â gofyn statudol newydd cefnogaeth i deuluoedd ac ar gyfer swyddi gweithwyr gofal cymdeithasol. Cafwyd £175,000 ar gyfer cyfraniadau achosion ar y cyd gydag Iechyd yng Ngwasanaeth Derwen, £75,000 am ffioedd cyfreithiol a meddygol achosion arbenigol yn ymwneud ac achosion llys, £120,000 ar gyfer gweithwyr ychwanegol i'r tîm ôl ofal. Roedd £60,000 yn gyfraniad tuag at gostau Gwasanaeth Mabwysiadu Gogledd Cymru. Roedd bid ar y cyd gydag oedolion ar gyfer cyfrifoldebau ychwanegol yn sgil gofynion statudol newydd gwerth £70,790 Mae'r bidiau yma yn dod i gyfanswm o £791,150.

Yn ogystal ar bidiau uchod, roedd bid ychwanegol wedi cael ei gyflwyno yn dilyn argymhellion yr Adolygiad Ymarfer Plant 'Cyfiawnder Trwy Ein Dewrder' sydd yn dod i gyfanswm o £584,500.

Ceir nifer o brosiectau yn yr Adran Blant sydd yn cael ei ariannu drwy brosiect RIF ac mae'r cyllid ar gyfer y prosiectau yma yn dod i ben ddiwedd Mawrth 2027. Mae hyn yn peri pryder i'r Adran oherwydd bod y prosiectau dros y 5 mlynedd diwethaf wedi bod yn hanfodol i wasanaethau ffynnu i helpu plant, phobl ifanc a theuluoedd ac wedi gwneud gwahaniaeth i fywydau unigolion. Mae'r pryder hwn yn creu ansefydlogrwydd ymysg ein staff a photensial i golli staff profiadol yn sgil hyn. Rydym bellach yn ymwybodol bod arian ar gael am y 5 mlynedd nesaf ond nid oes sicrwydd eto os oes modd parhau gydag ariannu'r prosiectau presennol fel y maent er mai dyma yw ein gobaith ni fel Gwasanaeth.

Os byddwn yn llwyddiannus gyda'r bidiau mae yn rhoi cysondeb i wasanaethau a chyfle i adeiladu arnyn nhw i rhoi'r gorau i blant a theuluoedd.

Adroddiadau Archwilwyr Allanol

Yn dilyn cyhoeddiad Adolygiad Ymarfer Plant 'Cyfiawnder Trwy Ein Dewrder' ar y 4ydd o Dachwedd, 2025, rydym fel Adran yn cydweithio yn agos gyda'r Adran Addysg i ymateb i'r argymhellion yn llawn ac yn brydlon. Mae'r Adran yn rhoi diweddariad ar yr argymhellion sydd wedi deillio'r o'r adolygiad i gyfarfodydd cynllun ymateb.

Nid oes unrhyw arolygiadau wedi bod yn y Gwasanaeth ers Mis Mehefin ond cafwyd cyfnod hynod o brysur ar gychwyn y flwyddyn ariannol yma gydag arolygiadau o'r Gwasanaeth Mabwysiadu, Gwasanaeth Derwen a Gwasanaeth Maethu.

3. Ymgynghori

Mae'r adroddiad wedi ei greu yn seiliedig ar wybodaeth a chynnwys cyfarfod diweddaraf i herio a chefnogi perfformiad yr Adran Plant a Chefnogi Teuluoedd, gyda'r Cyfarwyddwr, Pennaeth yr Adran, Penaethiaid Cynorthwyol, Rheolwyr Gwasanaeth, Uwch Swyddog Gweithredol a minnau yn bresennol yn y cyfarfod hwn.

Atodiadau

Atodiad 1: Adroddiad cynnydd cerrig milltir prosiectau Cynllun y Cyngor

Atodiad 2: Mesuryddion Perfformiad yr Adran